

พื้นที่ชุ่มน้ำภาคตะวันออก 8 จังหวัด

ความหมายและนิยาม

“พื้นที่ชุ่มน้ำ”(Wetlands) หมายถึง ที่ลุ่ม ที่ราบลุ่ม ที่ชื้นแฉะ พรุ แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขัง หรือน้ำท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงชายฝั่งทะเลและที่ในทะเลในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุด มีความลึกของ ระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร (อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ, 2518)

พื้นที่ชุ่มน้ำ มีความหมายครอบคลุมถึงแหล่งน้ำเกือบซึ่งมีลักษณะจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึง ห้วย หนอง คลอง บึง บ่อ กระพัง (ตระพัง) บาราย แม่น้ำ ลำธาร แคว ละคราน ชานคลอง ฝิ่งน้ำ สบธาร สระ ทะเลสาบ แอ่งลุ่ม กุด ทุ่ง กว๊าน มาบ บึง ทาม สนวน แก่ง น้ำตก หาดหิน หาดกรวด หาดทราย หาดโคลน หาดเลน ชายทะเล ชายฝั่งทะเล พืดหิน ปะการัง แหล่งหญ้าทะเล แหล่งสาหร่ายทะเล คุ้ง อ่าว ดินดอนสามเหลี่ยม ซ่องแคบ ชะวากทะเล ตะกาด หนองน้ำกร่อย ป่าพรุ ป่าเลน ป่าชายเลน ป่าโกงกาง ป่าจาก ป่าแสม รวมทั้ง นาข้าว นาทุ่ง นาเกลือ บ่อปลา อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม, 2557)

“พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของประเทศไทย” หมายถึง พื้นที่ชุ่มน้ำได้รับการบรรจุไว้ในทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี

“พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นแรมซาร์ไซต์” (Ramsar Site) หมายถึง พื้นที่ชุ่มน้ำได้รับการบรรจุไว้ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (The List of Wetlands of International Importance) ตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (Ramsar Convention)*

*อนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Convention) หรืออนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ได้ถูกกำหนดและตั้งชื่อตามชื่อสถานที่จัดให้มีการประชุมเพื่อรับรองอนุสัญญาเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 ณ เมืองแรมซาร์ ประเทศอิหร่าน อนุสัญญาดังกล่าวเป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาล ซึ่งกำหนดกรอบการทำงานสำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอันเป็นการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำ ต่อมาขอบเขตการดำเนินการของอนุสัญญา ได้ขยายครอบคลุมกว้างขึ้นโดยเน้นการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาดในทุกๆด้าน ตลอดจนเพื่อยับยั้งการสูญหายของพื้นที่ชุ่มน้ำในโลก โดยมีพันธกิจที่สำคัญในการดำเนินงานระดับชาติโดยความร่วมมือระดับนานาชาติเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกภูมิภาคของโลก อนุสัญญา มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2514 และเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ จึงได้กำหนดให้ทุกวันที่ 2 กุมภาพันธ์ของทุกปีเป็นวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก (World Wetlands Day)

คุณประโยชน์ของพื้นที่ชุ่มน้ำ

คือ การเป็นแหล่งน้ำ แหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่า เป็นแหล่งทรัพยากรและผลผลิตธรรมชาติ ที่มนุษย์สามารถเข้าไปเก็บเกี่ยวใช้ประโยชน์ได้ และมีความสำคัญต่อการคมนาคมในท้องถิ่น รวมถึงการเป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์ อันมีความสำคัญต่อการคมนาคมในท้องถิ่น รวมถึงการเป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์ อันมีความสำคัญทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งของผู้ผลิตที่สำคัญในห่วงโซ่อาหาร นอกจากนี้บางแห่งยังมีความสำคัญด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่นและเป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางธรรมชาติวิทยา

พื้นที่ชุ่มน้ำ	จังหวัด	ขนาดพื้นที่		ความสำคัญ	พื้นที่อนุรักษ์
		ตร.กม.	ไร่		
1. อ่าวคุ้งกระเบน	จันทบุรี		4,000	ระดับชาติ	นอกเขตอนุรักษ์
2. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง	ตราด	637.83	398,646	ระดับนานาชาติ	ในเขตอนุรักษ์
3. อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด	ระยอง	128.84	80,525	ระดับนานาชาติ	ในเขตอนุรักษ์
4. อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (อ่างเก็บน้ำสายคร หนอง ผักชี และแหล่งน้ำ 1.26 ตร.กม. หรือ 788 ไร่)	ปราจีนบุรี นครนายก	2,206.74	1,378,211	ระดับนานาชาติ	ในเขตอนุรักษ์
5. อุทยานแห่งชาติทับลาน	ปราจีนบุรี		1,397,375	ระดับชาติ	ในเขตอนุรักษ์
6. อุทยานแห่งชาติปางสีดา (แหล่งน้ำ 0.69 ตร.กม. หรือ 434 ไร่)	ปราจีนบุรี สระแก้ว	852.53	532,832	ระดับชาติ	ในเขตอนุรักษ์
7. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียวเขาชมภู่	ชลบุรี	159.12	99,447	ระดับชาติ	ในเขตอนุรักษ์

พื้นที่ชุ่มน้ำ	จังหวัด	ขนาดพื้นที่		ความสำคัญ	พื้นที่อนุรักษ์
		ตร.กม.	ไร่		
8. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำบางพระ	ชลบุรี	18.39	11,492	ระดับนานาชาติ	ในเขตอนุรักษ์
9.เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอ่างฤาไน	ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว	1,084.54	677,835	ระดับชาติ	ในเขตอนุรักษ์
10. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว		744.07	465,046	ระดับชาติ	ในเขตอนุรักษ์
11. บึงสำนึกใหญ่ (หนองจำรุง)	ระยอง	6.41	4,006	ระดับชาติ	นอกเขตอนุรักษ์
12. ปากแม่น้ำเวฬุ	จันทบุรี ตราด	315.32	197,072	ระดับนานาชาติ	นอกเขตอนุรักษ์
13. อ่าวไทย	ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด		582,375	ระดับชาติ	นอกเขตอนุรักษ์
14. ที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่าง	ฉะเชิงเทรา นครนายก			ระดับชาติ	นอกเขตอนุรักษ์
15. แม่น้ำบางปะกง	ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และ นครนายก	42.36	26,474	ระดับชาติ	นอกเขตอนุรักษ์
16. แม่น้ำนครนายก	ปราจีนบุรี นครนายก	4.53	2,832	ระดับชาติ	นอกเขตอนุรักษ์

พื้นที่ชุ่มน้ำเสนอเพิ่มเติม

พื้นที่ชุ่มน้ำ	จังหวัด	ขนาดพื้นที่	
		ตร. กม.	ไร่
หนองปลาแขยง	ปราจีนบุรี	1.71	1,071
หนองตะพอง	จันทบุรี	0.45	280
อ่างเก็บน้ำคลองพระพุทธร	จันทบุรี	8.42	5,236
อ่างเก็บน้ำยายแจ้ว	ฉะเชิงเทรา	0.05	311

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม